

BÜRYANÎ, VELÎ VARLIK (1928-1978)*

Âşık

Metin İPEK

Anahtar Kelimeler: Büryanî, Âşık Edebiyatı, Sorgun, Yozgat, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı

Asıl adı Veli Varlık olan âşık, şiirlerinde Büryanî mahlasını kullanmıştır. 1928 yılında Sorgun'un Alcı köyünde doğmuştur. Babasının adı Hasan Efendi'dir. Alcı'da ilkokulu bitirmesinin ardından iki yılda Köy Enstitüsü hazırlık sınıfına Gedikhasanlı köyünde devam etmiştir. 1946 yılında Pazarören Köy Enstitüsüne kaydolmasına rağmen aynı yılın haziran ayında okulu bırakmak zorunda kalmıştır. Anne ve babasının vefat etmesi, köye bağlanacak yeterli arazinin de olmaması sebebiyle köyde uzun süre kalamamıştır. Askerlikten sonra istikrarlı bir hayat oluşturamayan Varlık, bu sebeple ülkenin neredeyse her ilini dolaşmış, gündelik işlerde çalışmıştır. 1970 yılından sonra psikolojik rahatsızlığı nedeniyle 1976 yılına kadar zor günler geçirmiştir. Veli Varlık, 1978 yılında vefat etmiştir (Doğan 1988: 391).

Varlık, daha çok gezgin bir âşık olarak tanınmıştır. Türkiye'yi karış karış dolaşarak ülkenin değişik özelliklerini anlatan şiirler yazmış ve bu şiirleri satarak hayatını sürdürmüştür. Özellikle okulları dolaşıp yazdığı şiirleri satmıştır. Varlık, çevresinde gururlu ve mütevazı kişiliği ile öne çıkmış; bu durum, onun eserlerine de yansımıştır. Örneğin, şairin Alcı Köyü'nde babasından kalan sadece bir odalık evi vardı. Bu gariphanede altı gün aç kalmış ama yakın akrabalarına, komşularına ve hatta ağabeylerine aç olduğunu bildirmemiştir. Büryanî'nin gururlu ve gururlu olduğu kadar da mütevazı davranışları vardır. Zamanla kapılarında azaplık yapan, hizmet eden kişilerin sonradan zengin olması şairin zoruna gitmiş ve bunu şiirlerinde dile getirmiştir (Doğan 2005: 514).

Varlık, şiirlerinde bazen etrafında ki insanlarla konuşur, bazen de doğada ki hayvanlarla hasbihâl eder. Zamanın birinde Adana'da karpuz tarlasında bekçilik yaparken, Orta Anadolu'da Kervankıran, Adana'da ise Dirlik Kuşu adıyla bilinen geceleyin öten kuşa şiiri ile cevap verir (Doğan 2005: 514). Şiirlerinde, yaşamından çeşitli kareler yansıtan âşık, eserlerini içini döktüğü bir arkadaş gibi görmüştür. Âşığın en bilinen şiirleri: Dirlik Kuşu, Alcı'ya Destan, Malihülle, ve Ölüm'dür.

Kaynakça

- DOĞAN, D. (1988). *Yozgat Şair ve Yazarları*. Ankara: T. C. Yozgat Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Kültür Yay.
- DOĞAN, D. (2005). "Veli Varlık", *Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi*. Yozgat: Sılam Ofset. 514-515.

* Bu madde, Metin İPEK, "BÜRYANÎ, Veli Varlık", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/buryani-veli-varlik> adresinden Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü tarafından verilen izinle alınmıştır.